

# Глас

„Крв коју сте ви дали за добро наших народа уродила је плодом. Из Ваше проливане крви родило се братство наших народа, родила се наша НО војска и ударени су темељи демократској федеративној Југославији.“  
„Из поздрава маршала Тита инвалидима дрварског округа“

ОРГАН ОБЛАСНОГ ОДБОРА НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ ФРОНТА ЗА БОСАНСКУ КРАЈИНУ

Год. II

13 октобра 1944

Број 21

## НА СУД СА УСТАШНИМ ЗЛИНОВЦИМА

Бања Лука, живо срце Крајине, била је слободна. Бања Лука, окрвављена, израђављена, мучена, тероризирана, Бања Лука ојађена окупаторским зулумима, упрљана крвљу усташких злочина и гестаповске свирепости дисала је слободно. У њу су ушле славне крајишке бригаде, српски, хрватски и муслимански борци, партизани који се боре од првих дана устанка и борци који су недавно ступили у Народно-ослободилачку војску. Народ Бање Луке одушевљено је дочекао своју војску; он је у њој видео и осјетио свог спасиоца. Бања Лука срушених домова, метцима прошараних зидова, у црно завијених мајки дизала се као страшна оптужба против њемачко-усташких звијери.

Павелић је хтио да од Бање Луке начини усташку престоницу, она је требала да постане кула братоубилачког клања, костурница српског народа. Усташки разбојници почели су у Бањој Луци с истребљењем српског народа на Крајини.

— Убијајте, убијајте, а благослов нашег поглавника неће вас мимоћи — урлао је Виктор Гутић.

— Друмови ће пожељет Србаља, ал Србаља више бити неће! — дерао се тај крвник, мислећи да ће се остварити Хитлерово хиљадугодишње царство и да у њему неће остати на животу ниједан Србин.

Крвав је потекао наш Врбас и низ његове брзаци ваљала су се измрцварена тијела најбољих бањалучких синова. Али то није могло заплашити родољубиве бањалучке борце. Синови Бање Луке, и Срби, и Хрвати и Муслимани, међу првим на Крајини подигли су заставу слободе, народног устанка, народно-ослободилачке борбе и братства народа Крајине.

Залуду су била сва настојања Нијемаца и њихових усташких слугу да скрше ту заставу, да у крви угуше нашу борбу. Они су послали хиљаде бањалучких грађана, омладинаца и омладинки у своје клаонице у Јасеновац, Градишку, Глину и Госпић. Они су убили јуначког бањалучког борца Ивицу Мажара, на бањалучкој улици они су убили Брацу Поткоњака, они су стријељали политичког комесара Крајишког пролетерског батаљона, Есада Мицића, партизанског лекара доктора Зукановића, они су објесили у Приједору Миру Цикоту, партизанку са Козаре. По њиховом налогу у логорима су мучени и

убијени Здравка Корда, сестре Капор. У Каштелу је убијен учитељ Радован Вулин, од њиховог мучења умро је Фахред Дедић и толики други родољуби.

Још у првим данима своје страховладе усташки злочинци убили су владикау Платона и срушили православну цркву у Бањој Луци, назвавши је »врагомољом«. Они су тада убили и народне посланике проту Душана Суботића, Душана Бранковића и Симу Марјанца.

Сви они, сви ти борци, слободарски синови и родољуби, стријељане и мучене жртве, уцвијељене мајке, дјеца и кћери, сви они оптужују и траже освету. Оптужују стотину најсвирепије поклане и побијене дјеце и жена села Дракулић, стотине рударских радника на Раковачким Барама и траже сурову одмазду.

Потстрекачи и извршиоци злочина, усташке дјецубице и кољачи народа Бање Луке налазе се у рукама народне власти. Хиљаде бањалучких грађана, Хрвата, Муслимана и Срба, који нису хтјели да дочекају Нијемце и њихове усташко-четничке слуге у Бањој Луци, видјели су ове зликовце како везани иду усусрет народној правди. Ти родољуби имали су већ прву задовољштину, они су осјетили прво олакшање и убјеђење да ће њихове крвнике стићи праведна казна.

Усташки зликовци из Бање Луке пред народном влашћу држе се кукавички и биједно. Они плачу и моле за милост. Они кажу да нису криви и тврде да нису ништа злочиначко учинили. Блаж Гутић, чије је силеџиство познато сваком грађанину Бање Луке, каже да није крив. Он — који је толике људе послао под усташки нож и чије су руке кржаве до рамена! Претсједник пријског суда др. Вилфан такођер каже да није крив. И његове колеге у том прљавом послу, Ђуро Марић и Беглеровић, кажу да нису криви. Полициски агенти који су чупали живо месо са бањалучких родољуба, који су народне борце палили усијаним гвожђем и клали их, велу да нису криви. Они — који су пролили толику племениту народну крв!

Њихове жртве, наши борци, родољубиви грађани Бање Луке, цијела Крајина жели да усташки зликовци изиђу пред народни суд. Нека тамо докажу да нису криви. Нека се погледају очи у очи са мајкама, чију су дјецу клали и убијали. Нека се суоче са нашим борцима, чију су браћу, очеве и другове мучили и стријељали. Нека погледају у очи честитим бањалучким родољубима које су пљачкали, тероризирали и прстонили. Нека им они суде!

Сурова мора да буде казна над зликовцима и крвницима народа. Нека се изврши праведна и сурова одмазда над усташким кољачима!

## ПОЗДРАВ МАРШАЛА ТИТА ИНВАЛИДИМА ДРВАРСКОГ ОКРУГА

Маршал Тито упутио је слиједећи поздравни телеграм инвалидима Народно-ослободилачке војске дрварског округа:

„Крв коју сте ви дали за добро наших народа уродила је плодом. Из Ваше проливане крви родило се братство наших народа, родила се наша НО војска и ударени су темељи демократској федеративној Југославији.“

Ни ја, ни наши народи нећемо и не смијемо никада заборавити Вашу крв коју сте пролили за сретну будућност наше домовине. Много сте дали за нашу војску, за нашу Домовину, али ја сам цвјерен да ћете још дати, јер свака кап Ваше проливане крви, сваки дио Вашег живота нераздвојно је повезан са судбином наших народа.

Ми сви дузујемо Вама захвалност за добро које сте учинили своме народу.“

## ТЕЛЕГРАМ МАРШАЛА ТИТА ОКРУЖНОМ ОДБОРУ АФЖ У ДРВАРУ

Маршал Тито упутио је слиједећи поздрав Окружном одбору АФЖ у Дрвару:

»Вашим радом за рањенике и народно-ослободилачку борбу дали сте примјер свим патриоткињама Југославије. На љубави коју сте Ви указивали рањеницима и на мржњи према окупатору учиће се наша млада поколења. Наставите даље са Вашим самопријегорним радом, окупите све честите жене, јер ујединене жене данас су један од главних стубова наше домовине.«

(„Слободна Југославија“)

## Обласна конференција АФЖ-а у Бос. Крајини

13 августа ове године одржана је друга Обласна конференција АФЖ-а за Бос. Крајину. Одржавање Обласне конференције у вријеме великих војничких и политичких побједа нашег народно-ослободилачког покрета наметало је питања о даљњем раду АФЖ-а, о облицима рада организације како би у данашњем моменту што боље могла остварењу оних задатака који стоје пред читавим нашим народом. Жене Крајине су показале своје велико родољубље и пожртвованост у борби. Тај труд и несебичност стекли су признање читавог народа. Са највишег мјеста, од стране нашег босанско-херцеговачког парламента, жене Босне и Херцеговине добиле су право гласа, добиле су равноправност. Наша демократска власт отворила је широм своја врата женама, омогућила им да кажу своју ријеч при одлучивању о судбини земље и да своје снаге ставе на расположење народу и домовини.

Питања, како ће се жене што боље и брже окупити у организацију и повезати са општим задацима читавог нашег покрета, претресана су на Окружном конференцијом које су одржане у Дрвару, Подгумчу, Козари, Кључу, которварошком срезу и прњаворском округу.

Ове конференције показале су колико су жене спремне да учине да се побједоносна борба приведе крају. Оне су основале нове организације у крајевима гдје су се жене теже и спорје окупљале, н. пр. у Централној Босни. На свим конференцијама делегати су изразили своју чврсту одлуку да ће жене њихових крајева пружити пуну потпору НОФ-у, у чијем се саставу налази АФЖ.

Конференција дрварских жена, одржана 21-ог августа, још док је непријатељ био у спаљеном и уништеном Дрвару, живи је доказ чврстине и свијести дрварских жена. Делегате из једног села три пута су успут нападали четници, али их нису успјели вратити. На својој конференцији оне су још једном показале да их никаква сила и терор неће спријечити да наставе борбу. Једна селанка овако каже: »Кућу коју смо почели градити — са-

градићемо. Нећемо дати издајницима да погазе свету крв наше дјеце. То је велики посао и треба да окупимо све жене за борбу против окупатора.«

Грмечка окружна конференција жена, на којој је било око 300 делегата, била је радостан догађај за грмечке жене. На њој је проговорила и наша руска сестра, совјетски капетан Валентина Гренчина. Уз одушевљене и топле поздраве наша руска другарица поздравила је испред јуначких жена братског Совјетског Савеза наше борце. Жене Грмеча донијеле су одлуку да ће још више поради на проширењу организације, нарочито међу муслиманским и хрватским женама, као и на политичком и културном подизању жена свога краја.

Конференција Козарчанки одржана је у ослобођеном Приједору. Из својих спаљених села дошли су козарски женски делегати, оне најбоље од хиљада козарских жена које нису никада остале од борбе, дајући за њу сина, брата, мужа, па узимајући и саме оружје. Оне су имале много да кажу. Огромну већину становништва Козаре претста-

вљају жене. На својој конференцији оне су говориле о свом раду. Жене су тамо косци, орачи, копачи, одборнице, учитељице, борци. На конференцији су иступиле десетине жена ударница. Козарчанке ће велике побједе прославити још бољим и организованим радом на обнови своје напаћене Козаре и цијеле домовине.

Жене Централне Босне, које су цијеле три године живјеле под притиском незнања и окупаторско-четничког терора, почеле су да се буде. Хиљаде синова Централне Босне послале су сине у наше јединице. На својим конференцијама жене, делегати Централне Босне, показале су своју љубав и приврженост НО борби и своју жељу да што прије стигну — по раду, знању и ширини организације — своје сестре из Дрвара, Козаре и осталих крајева.

Окружне конференције жена у данашњој ситуацији, као и закључци тих конференција говоре о живом интересу жена Крајине за догађаје и о одлучности да данас више него икада оправдају повјерење које им је дато. АФЖ у Крајини доприносиће велики удио у стварању НОФ-а и остварењу његовог програма.

## РАДЕ КОНДИЋ

Вијест о смрти мајора Народно-ослободилачке војске друга Раде Кондића, који је пао на челу V Козарске бригаде, као њен командант, при прелазу преко ријеке Босне, дубоко је одјекнула међу свима који су га познавали. Друг Раде један је од првих бораца који су се окупили на Козари. Своју младост провео је Раде у Козари као шумски радник, а када је дигнут устанак, он остаје у Козари и са пушком у руци развија се у непомирљивог борца и најбољег сина Козаре, који заједно са осталим борцима брани свој народ од непријатеља и његових звијерстава. У првим окршајима Раде је међу најхрабријим борцима.

На Козари се успјешно развија устанак, а онда слиједе велике непријатељске офанзиве, у којима у новембру 1941 учествује 28 хиљада непријатељских војника. Велика побједа извојевана над непријатељем на Мраковици у децембру 1941 дала је нову снагу и полет народу и партизанима Козаре. Та побједа је врло значајна за даљњи развој устанка на Козари, јер је непријатељ често покушавао да загосподари Козаром и да угуши устанак. Велику помоћ при изради плана акције пружио је друг Раде, а доцније је, у току борбе, на челу свога вода потстицао наше борце на јуриш, оцјењујући прави час за то, што је довело до снажног налета партизана са свих страна и до потпуног слома надмоћнијег непријатеља.

Ускоро Раде прима чету, која је на челу с њим извојевала многе побједе. Његова чета улази у састав Ударног батаљона и креће у Централну Босну, у борбу против народних издајника четника, који убише у болници рањеног сина Козаре. Младена Стојановића.

Пред велику офанзиву на Козару Раде се са својом четом вратио из Централне Босне. Ускочући у непријатељски ров, Раде је био тешко рањен. Иако рањен, окупљао је око себе борце, који су се за вријеме офанзиве, после непријатељског продора, били склонили по јарцима и косама Козаре. На Козари, за коју је непријатељ тврдио да је уништена, формирају се нови батаљони, а на челу једног од њих налази се друг Раде.

При нападу на непријатеља увијек је хтио да његова рука прва окине пушку. Полазио је у борбу са чврстом вјером да ће сваки задатак сигурно извршити. Полетом и храброшћу служио је као примјер цијелом батаљону.

Име друга Раде везано је за многе јурише и сјајне успјехе његова батаљона јуначке V Бригаде у Козари, Грмечу и широм Централне Босне.

Велика оданост, вјера у побједу, мржња према непријатељу, храброст, устрајност и ударност у борби, дружељубље, брига за борце и рањенике — карактеришу овога незаборавног команданта и друга.

Пао је јуначком смрћу на челу своје бригаде када је народно-ослободилачкој борби био најпотребнији!

Нека је вјечна слава другу Ради Кондићу!

## Њемачко-четнички злочини у Јајцу

Ниједан град није окупатор напустио, а да није оставио становништву низ трајних, спомена. Те су биле редовито у облику мучења, убијања, силовања жена и плачке.

У Јајцу су њемачко-четнички злочинци минирали творничке цијеве, у намјери да тај чин подметну радништву и тако створе могућност хапшења и убијања људи.

У ноћи кад су одлазили, под пријетњом смртне казне ниједан се становник није смио појавити из куће. Вршили су они хајку на људе. 9 мртвих и 12 рањених особа биле су жртве те ноћи. Бацали су људе у Пливу, а у куће стављали мине, од чијих је експлозија више кућа порушено и људи погинуло.

Становништву града остала су дубоко у сјећању та злочинства над невиним људима. Али сад су задовољни; јер је град ослобођен од фашистичке гамади, која се налази у бијегу ради спасавања властитих живота.

## БАЊАЛУЧКА ОМЛАДИНА СТУПА У НОВ

Битка за Бања Луку била је велико славље наше јуначке војске и народа Бање Луке. Заробљени су многи крвници и кољачи, побијено је много швапских и усташких бандита. На бањалучке улице, још за вријеме борбе, изашао је народ и омладина да поздрави своју војску. Заплакале су од радости многе мајке које су послје толико времена поново угледале своје синове ослободитеље. Али нико није био толико сретан и толико узбуђен као слободарска бањалучка омладина. Стотине њих стављало се на расположење нашим установама као водичи. Носили су храну борцима и давали податке о непријатељу. Много их се одмах са оружјем јавило добровољно у војску. Разоружали су непријатељске војнике и приводили их нашим штабовима. Омладина је показала своју љубав према Народно-ослободилачкој војсци. Многи су питали:

»Гдје се налази Тридесетдевета дивизија? Ми бисмо се јавили у војску. Тамо су отишли многи наши другови.« Неки омладинци поносно додају: »Код нас, у Шехеру, сви су способни омладинци већ у војсци. Морамо протјерати непријатеља и ослободити нашу земљу. Мене је стид, што нисам већ прије отишао у партизане. Видио сам партизана омладинца од 15 година, а већ се двије године бори.«

Свакодневно су се јављали штабовима оперативних јединица нови добровољци. Око 350 омладинаца и омладинки ступило је већ првих дана у редове наше војске. Из омладинских грла извила се партизанска пјесма, коју су били научили од наших бораца.

Омладина је одушевљено радила на уређивању свога града. Они су скидали са мржњом усташко-швапске натписе, брисали трагове окупаторске и усташке владавине, чистили улице и зграде од трагова борбе. По квартовима су се, и поред тога што су градом одјекивали пуцњи, одржавале омладинске конференције. Омладина је масовно ступала у Уједињени савез антифашистичке омладине. И омладинке су озбиљно схватиле своје дужности. Њих 80 јавило се добровољно у војску.

»Сваки други дан носимо храну за наше рањенике. Ми ћемо се јавити за болничарке и његовати другове!« говорице су групе омладинки на улазу у болницу.

Омладина живо препричава своје утиске из борбе. Једна омладинка прича: »Чекали смо партизане, надали смо им се. Кад је почео напад, било нам је тешко при помисли да можда нећете доћи. Овакву војску досада нисмо видјели! У нашој кући сакриле су се усташе. Ја сам их открила и партизани су их похватили.«

Омладина је још у току борбе формирала наоружане ударне групе, разоружавала поједине непријатељске војнике и помагала при прогањању и хватању непријатељских елемената. Они

су откривали тајна склоништа где су се мислили спасити њемачки официри и војници и усташе.

Омладинци и омладинке исписали су на зидовима свога родног града родољубиве пароле, вијести и прогласе. Омладинске конференције показале су колика је радост и одушевљење бањалучке омладине. А када је запријетила опасност граду, дигло се мало и велико. Омладина је говорила: »Само нас немојте оставити. И ми ћемо поћи с

вама. Нећемо чекати Нијемце и усташе.«

Стотине и стотине омладинаца и омладинки заједно са својим очевима и мајкама пошли су са нашим борцима. Оставили су своје куће и свој драги град и пошли у борбу да заједно са осталим раде на што скоријем и коначном ослобођењу Бање Луке и читаве наше домовине.

Окупатори и њихови плаћеници нису могли да угуше слободарски дух јединства и братства ни најстрашнијим терором. Бањалучка омладина показала је да зна гдје је њезино мјесто.

## Црвена армија напредује без застоја даље на запад

Потпуно очишћење СССР-а од хитлеровских хорди — питање дана. Обухват Источне Пруске са сјевера. — Одбијени очајнички контра-напади Нијемаца сјеверно од Варшаве. — Продор совјетских трупа кроз Карпате. — Црвена армија великом брзином напредује према Будимпешти. — Ослобођен Банат, пређена Тиса. — Јединице генерала Толбухина стигле на Мораву.

Пошто су брзим наступањем сломили њемачки отпор у Естонији, јединице Црвене армије у садејству са Балтичком флотом и авијацијом искрцале су се на велика острва при улазу у Ришки залив. Острво Даге очишћено је потпуно од Нијемаца, а чишћење острва Езел успјешно се наставља. Ти успјеси Црвене армије уносе битну промјену у читав стратешки положај Њемачке: Њемачка је сада обухваћена и са сјевера и њени положаји на Балтику потпуно угрођени. Остаци њемачких снага у Прибалтику сабијени су у подручје око Риге и налазе се у безизлазном положају. Рига је опкољена са свих страна и њен пад очекује се ускоро.

Потпуно ослобођење читавог Совјетског Савеза од Нијемаца питање је неколико дана. Трупе I. Прибалтичког фронта и III. Бјелоруског фронта, настављајући офанзиву сјеверозападно и југозападно од Шавлија, разбиле су јаку њемачку утврђења и у току четири посљедња дана офанзивних операција напредовале око 100 км на ширини фронта 280 км. У томе продору трупе Црвене Армије заузеле су преко 3.000 настањених мјеста и нанијеле непријатељу врло велике губитке у људству и ратном материјалу. Предњи одреди Црвене армије избили су са сјевера на Њемен, на сјеверни дио границе Источне Пруске у близини Тилзита. Тиме је створен прави полукруг око Источне Пруске. Нијемци покушавају очајничким нападима сјеверно од Варшаве да осујете то опкољавање, али су њихови покушаји на ријечи Нарев били крваво одбијени.

Док се у Чехословачкој воде огорчене борбе између Нијемаца и народно-ослободилачких снага, дотле велике масе Црвеноармејаца разбивши њемачке утврђене положаје на прилазима Карпата продиру кроз њихове кланце и пролазе на териториј Чехословачке у правцу југа према Мађарској.

Послије извјесне паузе, потребне за регрупацију снага, Црвена армија је изненадно, у снажном налету, прешла из подручја Ердеља, западно и сјеверозападно од Арада, у нови офанзивни талас и великом брзином напредује кроз Мађарску равницу према Будимпешти. У рукама Црвене армије већ се налазе важни саобраћајни центри Була, Секешчаба, Сарваш, Сентеш, Мако. На периферији великог мађарског града Дебрецина воде се већ борбе. Јединице Црвене армије просјечно напредују 15—20 км на дан. Удаљеност од Будимпеште брзо се смањује. 10 октобра Црвена армија налазила се само 80 км удаљена од главног града Мађарске.

Продријевши преко румунске границе у Југославију, Црвена армија је за пар дана очистила скоро читав Банат од њемачких и мађарских трупа. Велики Бечкерек, Велика Кикинда, Сента већ су чврсто у рукама совјетских јединица. Оне су се пребациле преко Тисе и заузеле Сенту, Стари Бечеј и многа села.

У Србији Црвена армија, у сарадњи са снагама наше НОВ, нанијела је велике поразе Нијемцима између Зајечара и Клокочевца и брзо избила у долину Мораве код Велике Планае, пресекавши на тај начин отступницу њемачким јединицама које су концентрисане око Ниша.

### ОЖИВЉАВАЊЕ БОРБЕ НА ЗАПАДНОМ ФРОНТУ

Послије двонедјељног релативног замишља отпочеле су поновно жестоке битке на западној Њемачкој граници од ушћа Рајне до Луксембурга и Нансија. Америчке трупе су потпуно опкољиле Ахен, гдје се сада воде бојеви од куће до куће. Кнежевина Луксембург је потпуно ослобођена. Канадске трупе прешле су преко Леополдовог канала и проширују свој мостобран.

## Обласна конференција НОФ-а за Централну Босну

На конференцији за избор Обласног одбора НОФ-а нису из техничких разлога присуствовали делегати из Централне Босне. Извршни одбор НОФ-а за Бос. Крајину донио је одлуку да се одржи конференција НОФ-а за Централну Босну и да се преко те конференције упознају делегати са свим питањима која су била расправљена на Обласној конференцији.

Конференција је одржана у Прњавору и на њој је узело учешћа 160 делегата. Дошли су људи из свих срезова и општина, људи различитих звања, и жене и омладинци, Срби, Хрвати и Муслимани. Конференцију је отворио друг Вид Њежић, члан Извршног одбора НОФ-а за Босну и Херцеговину. Конференцијом је руководило изабрано предсједништво.

Послије прочитаних реферата развила се дискусија. Говорили су људи који су припадали за вријеме Југославије различитим политичким партијама, говориле су жене и омладинци, одборници и војници. Без обзира на ширину конференције у различитости њеног састава у социјалном и националном погледу сви учесници су се слагали изражавајући једно: окупити се у народно-ослободилачки фронт, заједничким напорима доконтчати борбу наших народа за слободу и свим снагама приступити изградњи земље.

Сви су говорили о нашој борби и јединству које су наши народи остварили у току ове три године и изража-

вали своје огромно повјерење вођи наших народа маршалу Титу, Националном комитету, ЗАВНОБИХ-у итд.

Треба подвући да је Централна Босна била терен гдје су четници три године вршили највећи притисак и терор над народом да би га одвратили од народно-ослободилачке борбе. Ова конференција, као и многи други успјеси нашег народно-ослободилачког покрета, показује да је народ ових крајева сагледао истину и да је видио издајничко дјеловање четника. Зато он даје своје синове у војску, пружа свеколику помоћ Народно-ослободилачкој војсци.

Средњобосанска дивизија својом борбом показује да су синови ових крајева пошли путем којим иде огромна већина нашег народа.

Око ријеке Босне (Теслић, Тешањ, Добој, Маглај и Зењца) налазе се углавном муслиманска села. Делегати из тих крајева били су такођер на овој конференцији. Многи од њих износили су разне покушаје окупатора и издајника да их мобилишу у непријатељску војску. Том покушају одлучно се супротставио скоро читав народ. Нове стотине бораца из тих крајева појачавају средњобосанску дивизију, и на тај начин остварује се у заједничкој борби братство народа Централне Босне.

Ова конференција дала је нови потстрек за окупљање свега што је демократско и родољубиво. Она је увод у стварање организација народно-ослободилачког фронта, у којем неће бити мјеста само слугама туђина.

## Одржана је окружна конференција НОФ-а за Цазинску Крајину

У малој шумици, недалеко Велике Кладуше коју су непријатељски авиони сасвим порушили, одржана је 2 септембра окружна конференција НОФ-а за Цазинску Крајину. То је прва шира окружна политичка конференција у овоме крају, на којој је искрено проговорио родољубиви Крајишник.

Око 200 Крајишника сакупило се са свих страна ослобођене и неослобођене Цазинске Крајине. Било је ту око 120 најугледнијих Муслимана, затим много Срба и Хрвата, жена, дјевојака и омладинаца. Заступљена је била и муслиманска народна илмија. То су борци и руководиоци муслиманских бригада.

Конференцију је отворио друг Але Терзић и предложио радно претсједништво, које је на почетку конференције одало пошту палим борцима и упутио поздравне депеше маршалу Титу, ЗАВНОБИХ-у, Извршном одбору НОФ-а за Босну и Херцеговину и Извршном одбору НОФ-а Хрватске.

Послије политичких и организационих реферата, у којима су детаљно објашњени политички догађаји и организациона структура НОФ-а, прешло се на дискусију која је била врло жива и обилна. На говорници су се измјењивали

Муслимани, Срби, Хрвати, — мушкарци, жене и омладина. Сви су износили једно: — у беспштедну борбу, до краја збратимљени у чврсту заједницу, за нову демократску федералну Босну и Херцеговину у демократској федеративној Југославији.

Млади хоџа из Врнограча, Мухамед еф. Реџепагић, рекао је између осталог: »Данашња конференција је дјело наших најбољих синова. Далековидни љубитељи свога народа, комунисти, повели су у борбу Србе, Муслимане и Хрвате, водили их из побједе у побједу, створили војску и раскринкали клику Драже Михайловића и његове четнике. Одлуке II засједања АВНОЈ-а и II засједања ЗАВНОБИХ-а говоре оно што је нама свима блиско и прихватљиво, говоре оно што ми хоћемо, што је наша чјековна тежња».

Послије њега говорио је друг Милкан Остојић, сељак из Босанске Бојне. Он је казао: »Закрвише нас, пођосмо једни на друге. Остадосмо без кућа, пољани и опљачкани, док је је шваба то све искориштавао. Данас тога више нема. Братски се помажемо и боримо против заједничког непријатеља, крвавог швабе и његових слугу.»

## II КОНФЕРЕНЦИЈА ИНВАЛИДА НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ ИЗ ДРВАРСКОГ ОКРУГА

У новембру прошле године одржана је у Дрвару прва инвалидска конференција за дрварски округ. То је вјероватно била прва конференција инвалида НОВ у нашој земљи. Сазвана од окружног НОО а, конференција је била одушевљено примљена од наших инвалида, којима је од тада посвећена још већа пажња.

На иницијативу окружног НОО-а одржана је 30 августа у Прекаји II окружна инвалидска конференција. Инвалиде су поздравили претставници Команде подручја, Народно-ослободилачких власти и Народно-ослободилачке фронте. Нарочитим писмом поздравили су ову конференцију инвалиди из прошлог свјетског рата са кестеновачке општине, петровачког среза. Неколико старијих тешких инвалида присуствовало је и самој конференцији. Присутних инвалида било је око стотину, од којих су неки морали да се пробијају поред непријатељских логора да би присуствовали конференцији.

На конференцији, кроз све говоре, дошла је до изражаја чврста приврженост инвалида народно-ослободилачком покрету и новој државној власти, која се темељи на крви и жртвама наших бораца, а међу њима и наших инвалида. Они су изразили спремност да и данас, на раду у позадини, на разним дужностима помогну борбу Народно-ослободилачке војске и изградњу наше државе. Са конференције су послани поздравни претсједнику Националног комитета — маршалу Југославије другу Титу и Земаљском антифашистичком вијећу Босне и Херцеговине, у коме се на крају каже: »Ми, инвалиди, који нисмо жалили крви и жртава у борби за народно ослобођење, уложићемо и данас наше посљедње снаге да би кроз нашу нову државну заједницу обезбједили крвљу стечене плодове наше заједничке борбе».

На крају конференције изабран је окружни одбор инвалида и делегати за Обласни одбор.

Мајор Халил Шакановић, командант Унске оперативне групе, у име бораца муслиманских бригада истакао је ријешеност своје војске да се туче до краја са непријатељем наше нове државне заједнице и позвао је на оружје и све оне који још стоје по страни.

Говорили су и омладинци из војске и народа, говориле су и жене Крајине. Једнодушност читаве конференције изражена је у летку, који је упућен онима који још стоје по страни, као и читавом народу Крајине.

Завршну ријеч дао је друг Хајро Капетановић, члан Извршног одбора НОФ-а за Босанску Крајину, и још једном позвао све у борбу за коначно ослобођење наше земље.



## Велики народни збор у ослобођеном Приједору

Кратковиди њемачки натпоручник који је у својој соби, у Александровој улици у Приједору, дигао чашу украденог вина у част Фирера и његове »мудре тактике«, није успио да чашу испије до дна. Тресак наше гранате објавио је свима, и пријатељима и непријатељима у граду, да су партизани ноћас наумили да сутра на бијелим приједорским улицама сине празник Слободе. И празник је дошао. Њега је на својој вјерној пушци донио родном граду наш крајишки борац, наш ратник домовине. Фриц, који је дигао чашу, мислио је да су они многобројни бункери, за које су милиони утрошени и жица свуда око града — сигурна брана његовом ослобођењу. Али се преварио. Пред невиђеним јуришем наших бораца прснули су бункери, а бодљикаве жице су се истргале. Нијемци, усташе и четници обезглављено су бјежали према Љубији и Бос. Новом остављајући иза себе гомиле оружја, муниције и топова.

Народ и омладина града и околине прославили су ослобођење Приједора на величанственом среском збору. Велики су то и дирљиви тренуци били. Грађани, ослобођени ужасне фашистичке море, прослављали су ову сјајну побједу нашег оружја са народом козарских села. Опет је отворио своје велико срце град Младена, слободарски Приједор, чији се многи синови о Илињу 1941 нису плашили да га напусте, да би му једнога дана на својим осветничким пушкама донијели слободу. Многи су од њих пали. Пао је прави син српског народа др. Младен; пао је Муслиман омладинац, радник Смајо

Алесић, пролетер; пао је Хрват Брацо, који је из њега отишао у мајку Козару, пали су многи други. Али зар то није њихова војска која је устучена дошла и поново ослободила град? Зар то није њихова армија, непрегледне колоне и народа и омладине из свих околних села, које се сад слијевају у ослобођени град да ту манифестују своју неизмјерну љубав према својим ослободиоцима, својим рођеним? Збору је присуствовало 15 хиљада душа.

На збору у ослобођеном Приједору 1942 године, коме је присуствовало 10 хиљада људи, један говорник је рекао:

»Ми смо били испуњени неизмјерном радношћу када смо улазили у град. Али наша радост била је помућена тиме, што на нашем челу није унишао у њега онај који би се његовом ослобођењу највише радовао. Друг Младен је мртав, али је жив његов дух и он ће живјети док је Козаре и козарског народа«. И на овом збору се видјело: тај дух је жив, Младен је оличен у Козари и Козари у Младену, и нема те силе која ће задржати његову војску да у своме великом дјелу не иде до краја. Овај збор није био само манифестација снаге и братства, већ и бојни поклич за општу мобилизацију свих снага у овим посљедњим и одлучним бојевима. У мају 1942 г. козарски и грмечки борци отворили су ослобођењем Приједора еру ослобођења многих наших крајишких градова. У септембру 1944 крајишки борци отворили су ослобођењем Приједора еру ослобођења свих наших крајишких градова, јер његово ослобођење пада у велике дане ослобођења читаве наше напаћене домовине.

## ЊЕМАЧКО-ЧЕТНИЧКИ ЗЛОЧИНИ У ДРВАРУ

Према подацима из дрварске општине, за вријеме њемачке окупације убијено је 108 мушкараца и 128 жена. Запаљено је 1539 кућа и осталих зграда, опљачкано 149 комада крупне и 1072 комада ситне стоке, 108 коња, огромне количине жита, кромпира и других животних намирница.

Свуда по граду и околици леже гробови. То су најчешће рупе од авионских бомби, бунари, заходи и грабе гдје су злочинци бацали своје жртве. Већина мртвих лежала је готово 130 дана непокопана. Па још и данас, иако је већ све очишћено, осјећа се на неким мјестима трули задах љешина, које се не могу пронаћи. Једна од жртава, које су остале незакопане све до доласка наших јединица, била је другарица Рада Врањешевећ, члан Обласног комитета КПЈ за Босанску Крајину.

Они који су били заробљени и властитим очима гледали злочинства причају сљедеће:

»Након десанта скупили су Нијемци своје мртве. Одвели су из нашег логора већи дио старца, жена и омладине да копају гробове. Кад су били готови, ударали су их кољем по глави и тако, често напола живе, закопавали да би на тај начин искилили бијес због

својих мртвих војника. Претражили су све љешеве, надајући се да ће међу њима пронаћи Тита. У једном моменту скупили су се око неког љеша, подигли паклену грају, пуцали из пушака и стројница, бацали ракете и викали: »Нашли смо Тита!«. Када су им омладинке, које су довеле да потврде идентитет љеша, рекле да то није Тито, изложили су их страшној мучењу.

Дрварска долина није никад досад запамтила таква насиља. Дјеца су убијали, тако да су им, у наручју матере, одсијецали ножевима главе. Многим жртвама распарали су прса и трбух и тако изнакажене, држећи их за руке, тјерали да трче, бодући их шиљатим предметима, све док нису издахнуле. По селима, након мучења, бацали су живе људе у ватру. У Каменици су на тај начин убили 48, а у селу Прњавору 67 лица.

Да су становници дрварске долине показали одлучност и јунаштво, види се најбоље по њихову држању вријеме тромјесечне окупације. Омладинац Љубо Боснић, кога су рањена ухватили и бацили у запаљену кућу, пјевао је из ватре: »Пушко моја, ти настави борбу!...«

Омладинка Мика Боснић, у току бор-

бе за Дрвар, кад је видјела да су Нијемци бацили њебе на отвор нашег тенка, притрчала је, збацила њебе и тако омогућила посади видик и управљање. Нијемци су је након тога сасјекли.

Под Брином жене су опколиле једног њемачког падобранца и присилиле га да баца бомбу под себе. У селу Ба-стасима за све вријеме окупације сакривали су сељаци наш тенк. Ту је један човјек голим рукама удавио Нијемца.

Дрвар и околица проживјели су трагичне дане, препатили много, али нису изгубили своју срчаност и своју вјеру у побједу.

## НАШЕ БРИГАДЕ У ЛИЈЕВЧУ ПОЉУ

Скршивши тврди непријатељски гарнизон у Бањој Луци, наше бригаде наставиле су са чишћењем непријатељских упоришта према Бос. Градишци. Наше јединице чистиле су житородно Лијевче Поље, из кога су стотине бораца стигли у нашу војску.

Тада је први пут наша војска подузела чишћење Лијевча Поља од злогласних шваба »културбундоваца«, који су од свога досељења били злочинци и терористи и који су вршили пљачку и насиља свих врста над нашим народом. У свим нашим крајевима, а нарочито на Козари и Лијевчу, сијали су они смрт и пљачкали народ до голе коже. Много је људи пало као жртва оholих домаћих шваба. Највећа су злодјела починили баш у Лијевчу Пољу, које им је дуги низ година указивало гостопримство на својој рођеној земљи. Њима није било довољно што су имали у рукама и уживали најплодније крајеве наше земље, него су свим средствима загорчавали живот нашем народу. Свјесни својих злочина, они нису смјели сачекати наше јединице. Из бојазни пред праведним народним судом они су у паничном страху напуштали куће и бјежали. Али праведна казна народна неће их мимоићи, па макар им се судило и у њиховој властитој земљи.

Родољубиво Лијевче Поље помагало је ове три године нашу борбу шаљући своје најбоље синове на фронт. Између швапских бункера провлачили су се наши курири и сељаци преко друма Бања Лука — Градишка носећи храну и друге ствари нашим борцима и обавјештења о непријатељу и проводећи другове који су из градова пошли у партизане.

Народ Лијевча Поља дочекао је наше борце радосно и одушевљено. Непрегледном равницом марширале су наше јединице, а народ их је дочекивао радосна лица, слао им храну на фронт и помагао у чишћењу својих села од заосталих банди.

Народ Лијевча Поља ће и даље залагати све своје снаге у борби за коначно ослобођење свога Лијевча. Неће више допустити да га Швабо уништава и да његово жито одгони за исхрану швапских и усташких војника. Он ће послати нове стотине бораца у нашу војску да извојују коначно ослобођење читаве наше домовине и пито-мог, житородног Лијевча Поља.

## ПРОСЛАВА БАЈРАМСКИХ ПРАЗНИКА У СЛОБОДНОЈ БОСАНСКОЈ КРАЈИНИ

Муслимани слободне Босанске Крајине прославили су врло свечано овогodiшње бајрамске празнике. Послије крваве четрдесетпрве, када је Крајину притиснула тешка мора усташко-швапске страховладе и страхан покољ четничких изрода, муслимани су се, а нарочито муслиманска сиротиња која је највише трпјела и страдала од тих подивљалих хорди, први пут осјетили слободни и своји на своме. Та слобода која је искована крвљу најбољих синова Босанске Крајине нарочито се одражавала приличком тродневне прославе бајрамских празника, који нису носили само вјерско обиљежје већ и слободарски дух и силну љубав за свој народ, своју војску, као и тековине трогодишње борбе против окупатора и његових мрских најамника.

У свим градовима, као и у најзабитнијим селима Босанске Крајине, послје клањања бајрам-намаза и других уобичајених вјерских обреда, прешло се на спонтано народно весеље, кому није било краја. Одржан је цијели низ народних зборов, конференција, приредаба и других народних веселица и игранки, на којима су једнако учествовали и браћа Срби и Хрвати, доказујући тиме још једном зашто смо се борили: братство и јединство свих народа федералне Босне и Херцеговине.

### Прослава Бајрама у Мркоњић-граду

Понедељак је, пазарни дан. Под првим зрацима сунца спуштају се, извијуганим сеоским путевима, групе сељака из околних села у град. Осмијехом на уснама они разговарају о догађајима и жељно очекујући новости стижавају у свој порушени, окрвањени, али слободни град. На улицама се срећу с муслиманима, поздрављају се и честитају им празнике. До јучер су се ти људи, исте крви, мрзили за рачун шићарџија и реакционера, а данас пружају руку један другом и, у радости слободе, разговарају о најновијим догађајима и честитају празнике. Чинећи то, они искивају чврсто братство и јединство, јер су видјели да је једини и сигуран пут за њих — пут заједничке борбе против непријатеља разних боја. Послије подне извјешени су огласи за бајрамску приредбу коју даје омладина Мркоњића.

Увечер, историјска сала Мркоњића, окићена зеленилом, украшена пароланама и освијетљена старим карбитним лампама, почела је примати госте. За час, попут бујице, слила се у салу маса грађана и грађанки — муслимана и муслиманки — да и по трећи пут заједно са Народно-ослободилачком војском — својом војском — прославе своје бајрамске празнике. Честитање се наставља и у сали, започели су весели разговори: о Савезницима, о Црвеној армији,

која је већ у нашој земљи, и о нашој војсци, нашој снази и поносу. Но овај врло живи разговор прекиде покрет застора. На позорници се појави ша-родики, братски хор омладине града — дјеце која су се до јучер мрзила за туђе интересе. Њихови погледи, весели и мили, прекидоше разговоре, а салом одјекну народна химна. По завршетку химне предати су поздрави у име војске и позадинске власти. А затим је настављен програм. Омладинци и омладинке, доскора стегнути фашистичким канцама, вечерас слободно своје мисли говоре и пјевају оно што осјећају и што су преживјели. Њихова пјесма »Грмеч планино« дирнула је многе. Очи мајки и очев, браће и сестара упрте су на позорницу, и као да упијају ријечи које их узбуђују и вуку да мисле на своје синове, своје драге — своје јунаке; мисле и осјећају да су то све они преживјели заједно са њима. На једном, на позорници се појави витко плаво дјевојче — муслиманка, до јучер затворена и жељна да се надише чистој слободној ваздуха — пјева нам севдалинку: »Медна росо...« Њезина пјесма потсјети нас на слободне дане који су већ на помолу.

Комад »Грешници« који су извели омладинци и омладинке дао нам је мало разоноде. »Алах их помогао, што су липи!« узвикнула је једна старица. »Да сам јучер умрла, не би ово видила, липа ханума« — одговори јој друга.

Након умјетничког програма настало је народно весеље, па су младе муслиманке заиграле славно Козарачко коло.

Тако су муслимани града Мркоњића, обасјани зрацима слободе, прославили своје бајрамске празнике.

Мишо

### Бајрам у Врпољу

Народ општине Врпоља достојно је прославио овогodiшње бајрамске празнике. Већ од раног јутра народ је пристизао из цијеле општине да по први пут прослави Бајрам са својом браћом Србима и Хрватима.

Три године борби и страдања отворили су очи врпољским муслиманима који су, с видним задовољством, дочекали бајрамске празнике, не прослављајући само Бајрам као празник него се и веселећи тековинама трогодишње борбе, чврсто увјерени да се више никада неће повратити оно старо.

Овој бајрамској прослави, поред муслимана, присуствовали су и многи Срби и Хрвати из околних мјеста. Гостима је приређен обилан ручак, на ком су изражене многе срдчане бајрамске честитке браћи муслиманима. Старац Сава Балабан је рекао: »Браћо моја, ко би се надао 41 године да ћемо доживјети да овако измијешани славимо Бајрам!«

Након ручка отпочела је приредба,

коју је изводила културна екипа из Кључа. Прво су се изредали поздрави и честитке испред војске, НОФ-а и АФЖ-а, а затим се нашао побуђеним и друг Милан Рибић да у име браће Срба честита Бајрам муслиманима, нагласивши врху жељу да од сада сваки празник празнујемо заједно. Честитка друга Рибића наишла је на буран аплауз који се једва стишао.

По завршетку програма настало је народно весеље, пјесма и игранка која је трајала до касно у ноћ.

Ј. К.

### ПОСЉЕДЊА ПЉАЧКА ОКУПАТОРСКИХ СЛУГА

Четници још увијек упадају на терен Бјелајачке општине, у срезу мркоњићком, пљачкају и тероришу народ. Али народ те општине прозрео је сву издају четника и увидио, да је пут којим иде наша НОВ једино правилан и спасоносан. Народ је својим очима видио како су четници на звјерски начин убили претсједника општинског НОО-а Бјелајци, друга Милана Чигоју. Упали су ноћу у његову кућу, изазвали га ван и свега га метцима изрешетали. Смрт Милана Чигоје, угледног и поште-ног сељака, који је народу говорио истину о нашој борби, а раскривавао четничке лажи и клевете, изазвала је мржњу против четника код свакога онога ко је поштен и ко поштено мисли.

Данас је на бјелајачкој општини другачије стање.

Приликом збора у Мркоњићу, око 500 људи, жена и омладине из бјелајачке општине дошло је организовано на збор под југословенском заставом.

Сеоске конференције, које су држане у селима Бјелајци, Магелдолу, Чираковцу, биле су масовно посјећене и народ је показао велико интересовање за политичке догађаје... Одржана је и општинска конференција по питању НОФ-а. На конференцији је била врло жива дискусија и народ је прихватио НОФ као своју организацију и показао спремност да и он уђе у НОФ.

Приликом посљедње мобилизације у нашу војску се јавило 75 бораца, а сам народ је изразио жељу, а нарочито НОО-и, да се наоружа и да брани своја села од четника. Тако, приликом упада четника у село, један сељак је сјекиром отео вола, кога су му четници хтјели да украду.

### НАРОД ЗА СВОЈУ ВОЈСКУ

Приликом посљедње кампање за исхрану наше војске општина Медна је дала добровољно: 3115 кг жита, 445 кг зоби, 204 кг варива и 642 кг меса.

Општина Бараћи дала је добровољно: 4175 кг жита, 922 кг варива и 650 кг меса.

Општина Герзово дала је добровољно: 3045 кг жита, 1728 кг варива и 500 кг меса.

Ове се општине налазе у мркоњићком срезу.

## Захвалност наших народа Совјетском Савезу

Ових дана радио станица „Слободна Југославија“ објавила је да је Совјетска влада дозначила на име помоћи 500 хиљада тона жита нашем народу. Тим поводом „Слободна Југославија“ дала је следећи коментар:

Када је совјетска влада дозначила нашем народу преко Националног комитета ослобођења Југославије количину од 500.000 тона жита, народ је неописивим одушевљењем примио ту вијест у нашој земљи.

У тешким борбама против Хитлера наш је народ претрпио огромне штете. Нијемци су скоро уништили читаве наше крајеве. Услед непријатељских разарања наши крајеви остали су без пољопривредног алата и у многим дијеловима Југославије сада је дошло до глади. Наши народно-ослободилачки одбори морали су из појединих крајева да пребацују народ у друге крајеве да би се лакше ријешили проблем исхране. На хиљаде људи Купрешког поља и Јања гдје су окупатори по 7 пута до темеља спалили потпуно села, сада је пребачено у Грмеч гдје се налази нешто више хране.

У Горском Котару, Лици, Далмацији и Херцеговини има случајева умирања од глади. У неким крајевима Далмаци-

је народ једе млевену шишарку. Наши борци заједно са народом гладују.

У Босанској Крајини омладинци су се зајетовали да неће ништа јести два дана недељно како би наша војска на положају имала што више јести. У многим нашим крајевима такођер има случајева умирања од глади. У таквој тешкој ситуацији дошла је братска помоћ од 500.000 тона жита које је дато Националном комитету ослобођења Југославије који ће преко својих органа — народно-ослободилачких одбора — раздијелити жито народу.

Када је наш народ чуо за помоћ братског Совјетског Савеза, по свим крајевима наше земље одржали су се митинзи, на којима је изражавана пуна захвалност великим совјетским народима. Ова нам је помоћ утолико већа, јер знамо да су народи Совјетског Савеза у овоме рату такођер претрпјели велика разарања. Најплоднији крајеви Совјетског Савеза — Украјина, Дон, Кубан и Крим — били су опљачкани од Нијемаца.

Наши народи изражавајући највећу захвалност Совјетском Савезу завјетују се да ће у потпуности извршити своју свету дужност у борби против заједничког непријатеља свих слободољубивих народа.

## Послије пада Панчева...

Послије пада Панчева стварно је отпочела борба за ослобођење Београда који је отсечен са свих страна нашим стражама и трупима Црвене армије. Обруч око Београда стеже се и непријатељске снаге које се налазе у граду, може се рећи, изоловане су, јер се комуникације које спајају Београд са Мађарском налазе под непрекидним ударцима наших јединица.

У осталим крајевима наше земље јединице НО војске наставиле су офанзивне операције и очистиле од непријатеља нови терен.

Борбе у Србији и Македонији воде се углавном са њемачким трупима које отступају са југа Балканског полуотока на сјевер, а такођер и са трупима које обезбјеђују повлачење главних њемачких снага. Жестоке борбе су у току на сектору Крушевац—Александровац са јаким непријатељским снагама које настоје да обезбједе комуникације долином Западне Мораве и кроз Ибарску клисуру. Кроз Ибарску клисуру намјеђавају да се повуку јаке њемачке снаге које се повлаче са југа Балкана преко Вучитрне и Косовске Митровице.

Јединице НОВ у Западној Србији постигле су нове успјехе и заузеле Српску Митровицу. Воде се бојеви у непосредној близини Шапца. Наше трупе приближују се Обреновцу.

Поред успјешне офанзиве наших трупа у Санџаку и Црној Гори, јединице НО војске извршиле су низ успјешних офанзивних операција у Херцеговини. Послије вишедневних бојева наше јединице ослободиле су у Херцеговини варош Билеће. Том приликом убијено је 144, а заробљено 74 непријатељска војника. Развијајући офанзиву наше јединице заузеле су на јуриш град Требиње. У Требињу је убијено преко 300 а заробљено 250 непријатељских војника. У руке наших јединица пао је богат ратни плијен.

Друге херцеговачке јединице заузеле су жељезничку станицу Пољице на прзи Дубровник—Мостар.

У Босни воде се жестоке борбе на сектору Бање Луке гдје су наше јединице нанијеле велике губитке њемачким трупима које су у току неколико дана вршиле страхан притисак на наше положаје у сјеверном дијелу града.

Јаке борбе водиле су се на сектору Добој—Грачаница—Брчко гдје су јаке њемачко-уштакне снаге настојале да се пробију овим комуникацијама како би их обезбједили за њемачке колоне које су се налазиле у отступању. Наше јединице осујетиле су непријатељске планове и разбијајући офанзивне операције у Источној Босни, ослободиле су варошицу Јање која штити прилазе од Зворника ка Бијељини.

## БУГАРСКА ВЛАДА

У нову бугарску владу домовинског фронта ушла су четири претставника земљорадничког савеза, четири претставника Звениста, четири комуниста, два социјал-демократа и два претставника прогресивне интелигенције. Ова влада има да ликвидира сва зла која су јој у наслијеђе оставиле бивше фашистичке и профашистичке владе. Она је распустила све концентрационе логоре и почела да чисти државни апарат од фашистичких и профашистичких елемената. Она је пустила из затвора сва лица која нису фашисти. Растурила је и забранила све фашистичке новине и конфисковала њихову имовину. Одмах, по ступању на власт, послала је делегате маршалу Толбухину за обуку рата између Бугарске и Русије и за ступање у рат против Њемачке.

Влада је донијела рјешење да успостави пријатељске односе са Совјетским Савезом, Енглеском и Сједињеним Америчким Државама као и свим слободољубивим народима. Одмах је пристала да ступи у акцију против Хитлерових освајача.

Бугарски народ је са одушевљењем дочекао владу Домовинског фронта и свуда је помаже, узимајући активног учешћа у борби против фашистичких освајача.

Влада савлађује све политичке потешкоће које су јој остале у наслијеђе од бивших профашистичких влада и тако настоји да заслужи своје мјесто у заједници демократских народа и успостави пријатељство, у првом реду са братским Совјетским Савезом, братском Југославијом, а исто тако са Енглеском и Америком.

То показује да се у Бугарској ради на успостави демократског режима за јединство свих снага које ће се борити за спас своје земље.

Бугарски народ и његова влада домовинског фронта створила је услове за прави културни прогрес и привредно благостање слободне и демократске Бугарске.

(Радио Москва)

## БУГАРИ О СПОРАЗУМУ СА МАРШАЛОМ ТИТОМ

Бугарски министар спољних послова изјавио је претставницима штампе, говорећи о споразуму између бугарске владе и југословенске НОВ, између осталог следеће:

»Већ од дуже времена запажене су симпатије бугарског народа за првоборца југославенских народа, маршала Тита и за југословенске народе. Послије потписивања овога документа може се очекивати да ће он послужити као основа за споразумијевање између народа Југославије и Бугарске са осталим народима Балкана. Надам се да ће послје овога доћи до трајног мира на Балкану, за којим Бугари одавно теже.«

(Радио Лондон)

Н. ФИМОВ, дописник „Правди“

## САСТАНАК СА МАРШАЛОМ ТИТОМ

Доносимо већи-дио чланка који је изашао 11 октобра ове године у „Извјестјама“ и касније био преношен преко московског радија.

Јучер сам имао срећу да разговарам са маршалом Титом. Не намјеравам овдје да дам портрет тога знаменитог човјека, већ да само у кратким потезима дам оно што је нарочито значајно.

Разговарајући о првим данима немачке окупације, маршал ми је рекао:

— Дошао сам из Загребa у полупорушени Београд, на чијим су улицама Нијемци убијали људе. Под пријетњом смртне казне било је забрањено затварање капија само да би Нијемци могли лакше обављати своје послове убијања. Морао сам неколико ноћи спавати обучен. Налазио сам се у толико већој опасности што је у четвртој кући од мога стана боравио командант Београда генерал Швебер.

Веома сам се осјећао задовољним када сам дознао да имамо првих петнаест пушка са којима смо ступили у борбу против окупатора. Након мјесеца дана у нашим рукама налазио се град Ужице, гдје смо свакодневно производили 420 комада пушака и 60.000 метака. Када су се исцрпиле резерве барута, искориштавали смо топовске гранате. Када је завод већ све учинио за нас, ми смо извукли стројеве у шуму и повукли се из града десет минута прије доласка Нијемаца. Морали смо доста дуго ићи преко планина, јер се ноћ брзо свршавала...

Сљедћег дана дао ми је маршал одговор на неколико питања. Замислио сам га најприје да ми нешто каже о својој младости. Он ми је причао како је рођен у једној сиромашној сеоској колибици малог хрватског сеоца. Маршал Тито има три брата од којих се двојица налазе у редовима партизана. Као малог дјечака дали су га у једну

ресторацију у којој је остао три мјесеца, а затим побјегао и наставио изучавање браварског заната. Послије је радио дуго времена као браварски радник. 1913 Тито је био узет у аустријску војску.

— Тамо сам се добро мачевао и био сам један од најбољих у мачевању.

— У пуку?

— Не, него у цијелој Аустрији.

Тако је тај гласовити човјек још у својој раној младости знао вјешто руковати оружјем.

Поставио сам маршалу питање:

— Који је за вас био најтежи, а који најсретнији час за вријеме посљедње три и по године борбе?

— То је један те исти дан, — одговорио је маршал.

— Било је то за вријеме IV непријатељске офанзиве, на ријеци Неретви. Око нас са свих страна били су Нијемци, а пред нама ријека Неретва, преко које су мостови још били непорушени. Са нама се налазило 4.000 рањеника. Ја сам их морао спасити. Ходао сам цијелу ноћ по малој кућици млина гдје се налазио мој штаб. Сигурно сам те ноћи највише посиједио. Размишљао сам куда да се пробијам: да ли преко планина натраг у Босну или преко ријеке према Санџаку? Ја сам одлучио да се пробијемо у Санџак. Најприје сам наредио да се поруше сви мостови преко ријеке и да један дио бораца изврши офанзиву у правцу Босне. При томе су Нијемци пребацили своје снаге од Неретве према Босни, а ја сам тада наредио да се поново направе мостови преко ријеке и ми смо се пребацили на другу страну. Када сам видио да је посљедњи од 4.000 рањеника прешао Неретву, то је за мене био најсретнији час који сам могао доживјети од почетка устанка. Тако сам истог дана доживио најтежи и најсретнији час.

### ПОСЉЕДЊЕ ВИЈЕСТИ

## ОСЛОБОЂЕЊЕ СУБОТИЦЕ И СМЕДЕРЕВА

Совјетски информациони биро јавља да су трупе Црвене армије заузеле у Бачкој град и важно жељезничко чвориште Суботицу, као и саобраћајно чвориште Хоргош.

Југоисточно од Београда трупе Црвене армије заједно са нашоМ НОВ заузеле су град Смедерево, Свилајнац, Младеновац, Тополу, Наталинце и преко 60 других настанених мјеста.

(«Слободна Југославија»)

\*

У Србији непријатељске снаге подијелене су у двије групације, око којих трупе Црвене армије и наша НОВ све више стеже обруч. Линија која раздваја ове двије групације полази од Ниша преко Косовске Митровице до Пећи. Горњи дио, мању непријатељску групацију од 6 немачких дивизија, потискују сада трупе Црвене армије према Дунаву, док јачу непријатељску групацију која се састоји од 16 немачких дивизија наше јединице потискују од Ниша ка југу.

### Кратке вијести

Из свих крајева Словеније јављају да окупатор врши страшне злочине: пали куће и села, пљачка и коље. Њихови злочини су тако велики да их је немогуће сваки за се описати. Злочин који су они починили 20 септембра у Радоју на Горњемском је један од многобројних, свакодневних. Тога дана у 7 часова рано изјутра Нијемци су продрли у Радоју, опљачкали су све што су нашли, запалили куће и живе људе бацали у ватру. Они су викали: «Све ћемо вас побити и попалити». Тако су и учинили. Од многих запаљених кућа читавог села остало је у рушевинама 25 дјеце, жена и старца.

\*

Британски претсједник владе Черчил и министар спољних послова Идн стигли су 9. окт. у Москву у пратњи 50 лица међу којима је и стручњак за питања Централне Европе и Балкана. Черчил и Стаљин отпочели су одмах разговоре, којима су присуствовали министар спољних послова Велике Британије и Молотов.

\*

Македонска бригада НОВ која је формирана у Ссфији послала је сљедћег поздравни телеграм маршалу Титу:

«У вези са поласком I батаљона Македонске бригаде у борбу и ствљања под вашу врховну команду, преко Македонског главног штаба НОВ молимо Вас да примите наше поздраве и горуће жеље за успјехе у борби против омраженог непријатеља, Хитлеровог фашизма и његових агената, за испуњење херојских задатака: стварање нове Југославије и слободног савеза слободних јужнословенских народа.

\*

Гаулајтери из Беча и Доње Аустрије наредили су мобилизацију свих људи и жена између 16 и 45 година за копање ровова на Аустро-Мађарској граници.

Док. Руске армије продиру у дубину Мађарске, све више расте узнемиреност по цијелој Аустрији, а нарочито у Бечу. Гестапо је похапсио многе аустријске истакнуте личности, међу њима и неколико професора бечког универзитета. Сви ухапшеници отпремљени су у концентрационе логоре.

### Ослобођено је Ливно

Снаге VIII Корпуса НОВ и Ливанско-дуванског НОП одреда V Корпуса ноћним нападом, између 9 и 10 октобра, у жестокој борби заузеле су и ослободиле непријатељско упориште, град Ливно. Град су браниле усташе злогласног усташког пуковника Шимића. Губици непријатеља били су врло велики и крвави. Међу знатним плеником који се још пребројава налазе се 3 топа и 3 бацача.